

N:o 59.

Ank. till Riksd. kansli den 12 maj 1902, kl. 10 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående begränsning af rösträtten vid aktiebolagsstämma.

Lagutskottet har till behandling mottagit en af herr *J. G. Pettersson* i Södertelje inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 146, hvori anförts följande:

»Vår lagstiftning saknar så godt som alldeles, i motsats till de flesta af kulturstaternas, bestämmelser till skyddande af minoritetens ställning inom ett aktiebolag. Att döma af hvad man genom den offentliga pressen esomoftast erfarit, synes emellertid här i landet lika väl som i utlandet behof af ett dylikt skydd vara för handen. Och det torde desto hellre vara skäl för oss att noga granska detaljerna i vår aktiebolags-lagstiftning, som aktiebolagsformen tyckes vinna nästan större tillämpning i vårt land än i åtskilliga andra och framför allt hos oss användes som form för egande och administrerande af våra viktigaste tillgångar, nemligen våra jordegendomar och våra skogar. Den stora allmänheten — deribland det s. k. småfolket — inbjudes att i dessa bolag insätta sina besparingar. Det bör vara en omsorg för statsmagterna att äfven uti ifrågavarande fall tillse, att icke de smärres intressen vanvårdas eller förfaras.

Genom sin byggnad och sin verksamhet är ett bolag i viss mån att förlikna vid en kommun. Vi veta, huru slutligen rättvisan af en begränsning af de större delegarnes inom kommunen rätt

genomträngt medvetandet och fått form af lag. Enligt nu gällande kommunalförfattningar må således vid kyrko- och kommunalstämma å landet icke någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tiondedel af kommunens hela fyrktal, och i städerna är rösträtten jemväl begränsad. Vidare är en inskränkning gjord derutinnan, att ingen må vid stämma på grund af fullmakt föra talan eller utöfva rösträtt för mera än en röstberättigad.

Inom aktiebolaget åter råder den största frihet. Derför hafva ju exempel ej saknats, att en enda aktieegare, på den grund att han egt en eller flera aktier mera än en mångfald andra aktieegare tillhopa, bestämt ett bolags öden utan hänsyn till flertalets önskningsar och ofta, då han handlat utan beräkning, endast af nyck — till bolagets nackdel.

Hvar gränsen skall sättas för utöfningen af rösträtten inom ett aktiebolag, derom kan man naturligtvis liksom i så många andra likartade fall hafva delade meningar. Men då ett flertal bolagsordningar inskränka rösträtten till en femtedel af de närvarandes röstetal, torde man häri hafva en ledning, hvar gränsen rättast bör gå.

På grund af hvad jag här i korthet anfört, vågar jag hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida icke, till minoritetens skydd inom aktiebolag, rösträtten derinom kunde genom lagbestämmelser sålunda begränsas, att ingen finge utöfva rösträtt vid bolagets stämma för mera än en femtedel af det dervid representerade röstetal äfvensom att ingen finge på grund af fullmakt föra talan eller utöfva rösträtt för mera än en röstberättigad, samt för Riksdagen framlägga förslag till de lagbestämmelser, hvartill omständigheterna må föranleda.»

De hufvudsakliga bestämmelserna angående utöfvande af rösträtt vid aktiebolagsstämma innehållas i 33 och 34 §§ af lagen om aktiebolag den 28 juni 1895. Dessa §§ lyda sålunda:

33 §.

Beslut om ändring af bolagsordningens bestämmelse i afseende på föremålet för bolagets verksamhet eller om sådan ändring af

bolagsordningen, att aktier med företrädesrätt må utfärdas, vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieegarne förenat sig derom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, deraf minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträds af minst tre fjerdedelar af de röstande med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst tre fjerdedelar af hela aktiekapitalet.

Beslut om annan ändring af bolagsordningen eller om bolagets upplösning af annan orsak, än i 54 § sägs, vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieegarne förenat sig derom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, deraf minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträds af minst två tredjedelar af de röstande. Lag samma vare om beslut, som i 26 § afses, ändå att det ej innefattar ändring i bolagsordningen.

Är för giltighet af beslut, hvarom nu är sagdt, något ytterligare vilkor i bolagsordningen bestämdt, lände det ock till efterrättelse.

34 §.

Jemte hvad i 32 och 33 §§ är om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma stadgadt, gälle, der ej annorlunda finnes i bolagsordningen bestämdt:

att hvarje aktie berättigar till en röst;

att frånvarande aktieegares rösträtt må genom ombud utöfvas;

att såsom bolagets beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att vid lika röstetal val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af de flesta röstande eller, om jemväl antalet röstande är lika, af stämmans ordförande.

Uti hvad sålunda finnes stadgadt ifrågasättes genom förevarande motion ändring i två särskilda hänseenden, i det motionären föreslår, dels att rösträtt vid bolagsstämma icke skulle få af någon utöfvas för mera än en femtedel af det dervid representerade röstetal, dels att vid sådan stämma ingen skulle få på grund af fullmakt föra talan eller utöfva rösträtt för mera än en röstberättigad.

Till stöd för dessa förslag har motionären till en början anført, att vår lagstiftning genom dess nästan fullständiga saknad

af bestämmelser till skyddande af minoritetens rätt inom aktiebolag stode i motsats till de flesta kulturstaters stadganden i samma ämne. Såvidt utskottet varit i tillfälle inhemta, är emellertid en sådan allmän rösträttsbegränsning som den af motionären förordade icke genomförd åtminstone i de rättssystem, som stå vårt närmast. Hvad sålunda angår den tyska rätten, med dess inom det germanska rättsområdet ledande ställning, gäller äfven der såsom allmän regel, att, om annat icke blifvit genom bolagsordningen föreskrifvet, rösträtten bestämmes af aktiebeloppet. De i Norge och Danmark föreliggande förslagen till ny lagstiftning om aktiebolag innehålla jemväl motsvarande stadganden. I det norska förslaget föreskrifves alltså, att på generalförsamlingen hvarje aktieegare, för så vidt annan bestämmelse icke träffats, har så många röster som han har aktier, allenast med det undantag, att på den konstituerande generalförsamlingen ingen aktieegare får rösta för ett antal, öfverstigande en femtedel af samtliga aktier eller två femtedelar af de på generalförsamlingen afgifna röster. Likaså innehåller det danska förslaget, att om icke annat bestämts genom de villkor, med hänsyn till hvilka aktieteckningen skett, hvarje aktie gifver en röst. Det skydd för minoritetens rätt, som anses erforderligt, beredes på annan väg, i det att för beslut, som äro af grundläggande betydelse för bolagets organisation och verksamhet, en kvalificerad majoritet kräfves, eller om beslutet gör intrång å någon aktieegares särskilda rättigheter, hvarje sådan aktieegare har vetorätt. Dylika bestämmelser finnas, såsom ofvan angifvits, äfven i vår lag, om ock den utländska lagstiftningen synes härutinnan i vissa hänseenden gå längre än denna. Ej heller i fråga om befogenheten att på grund af fullmakt utöfva rösträtt för andra aktieegare har utskottet i ofvanberörda utländska rätt funnit någon motsvarighet till den inskränkning, som i motionen föreslagits.

Den af motionären åberopade likheten mellan bolag och kommuner läser icke vara af beskaffenhet att för frågans bedömande böra tillmätas vidare betydelse. Äfven om en del yttre jämförelsepunkter icke saknas, torde det dock icke kunna bestridas, att dessa samfälligheter äro till sin grund och karakter väsentligt åtskilda. I synnerhet det förhållandet, att bolagsorganismen är byggd på frivilligt deltagande, medför, att vida mindre anledning finnes att bereda särskildt skydd för minoriteten inom densamma.

Då aktiebolag bildas, skall enligt 8 § af ifrågavarande lag stiftelseurkunden innehålla bestämmelse om grunderna för utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma, såvidt de skola afvika från hvad härom finnes i 33 och 34 §§ föreskrifvet, och motsvarande bestämmelse skall enligt lagens 18 § innefattas i bolagsordningen. Den, som vill blifva delegare i ett bolag, har sålunda alltid tillfälle att på förhand göra sig underrättad om de regler, som inom bolaget gälla för rösträtts utöfvande, och hans inträde i bolaget innebär ett frivilligt inordnande under de villkor, som härutinnan äro föreskrifna. Med de stränga bestämmelser, som i 33 § äro meddelade angående förutsättningarna för ändring i bolagsordning, torde det ock jemförelsevis sällan förekomma, att de en gång fastställda grunderna för utöfning af rösträtt derefter kunna underkastas rubbning till skada för minoriteten.

Motionären synes ej heller hafva förebragt något egentligt stöd för sin uppfattning om nyttan och behöfligheten af dylika lagbestämmelser som de af honom förordade. Att en begränsning af rösträtten inom aktiebolag emellanåt kan hafva skäl för sig, torde visserligen vara riktigt, och detta förhållande har äfven på frivillighetens väg i de flesta bolag vunnit beaktande. Såsom motionären omförmålt, inskränker sålunda ett flertal bolagsordningar rösträtten till en femtedel af de närvarandes röstetal, och andra finnas, som gå än längre, i det att rösträtt endast får utöfvas för t. ex. en tiondedel af samma röstetal. En och annan bolagsordning läser ock finnas, som föreskrifver omröstning efter hufvudtalet. Å andra sidan bör det emellertid icke förbises, att fall torde förekomma, då en dylik begränsning icke skulle vara befogad. Bolag kunna hafva tillkommit under förhållanden och för ändamål, på grund af hvilka berättigade intressen påkalla, att beslutanderätten utöfvas af en delegare eller ett fåtal sådana, och lagen synes därför icke böra lägga hinder i vägen för en dylik anordning. En bestämmelse, att ingen skulle få på grund af fullmakt utöfva rösträtt för mera än en röstberättigad, skulle i tillämpningen medföra synnerliga svårigheter. Särskildt för aktieegare, hvilka vore bosatta på längre afstånd från den plats, der bolagsstämman hölles, skulle det mången gång vara i hög grad olägligt, om de sålunda förhindrades att sända ett gemensamt ombud eller att eljest uppdraga sin rösträtt åt den, för hvilken de hade mest förtroende. För bolagsväsendet torde det dessutom vara lyckligast, att lagstiftningen icke

mera än nödigt inskränker bolagens frihet att besluta om sina inre angelägenheter.

På sålunda anförda skäl hemställer utskottet,

att förevarande motion icke må till någon
Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 maj 1902.

På lagutskottets vägnar:

T. ZETTERSTRAND.

Herr *Rudebeck* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
